

ОДЗИВИ ЧИТАЛАЦА

Потпуковник **ЈУРИЈ ЛЕВИЧНИК**

О „БОРБЕНОМ ПОРЕТКУ У НАПАДНИМ КОЛОНАМА“

Чланци пуковника Мирка Симића (В. Д. бр. 3/54) и потпуковника Зуфера Мусића (В. Д. бр. 6/54) једина су до сада шире публикована мишљења о борбеном поретку у нападним колонама. Зато ћу се у излагању свог мишљења по том питању позивати углавном на поставке ових чланака, како би се читаоцима пружила боља могућност упоређења изнетих схватања.

Пре но што пређем на само питање нападних колона сматрам за потребно да се у најкраћим цртама осврнем на више или мање познате поставке о борбеном поретку уопште.

Борбени поредак претставља распоред снага и средстава за претстојећу борбenu радњу који резултира из основне замисли и плана за претстојеће дејство. Зато сви они чиниоци који су утицали на доношење одлуке утичу посредно или непосредно и на формирање борбеног поретка. Међутим, овде треба разликовати две ствари: једна је формирање борбеног поретка, односно појединих његових делова, а друга — постројавање борбеног поретка, тј. већ формираних делова. Поједине елементе борбеног поретка могу образовати формациске јединице (по потреби ојачане одговарајућим снагама и средствима разних родова војске и служби) или привремено здружени тактички састави, као што су на пример ПАГ, ДАГ, ПТР, па и „нападне колоне“ о којима ће бити речи у овом чланку.

У чланку ћу узети у обзир већ постојећа схватања о овом проблему и размотрити потребу за увођењем термина „нападне колоне“, као новог појма. При томе ћу се, као и поменути писци, задржати на дивизији (бригади) као основној здруженој јединици унутар које се у највећој мери разматра ово питање.

Како писац чланка у „Војном делу“ бр. 3/54 истиче да је „борбени поредак у нападним колонама примењиван у Првом и Другом светском рату“, да се назив „нападна колона среће и у правилима бивше српске, црногорске и југословенске војске“, и упоређује нападну колону са немачком „Kampfgruppe“, француском „Groupement“, америчким „Combat team“, италијанским „Raggruppamenti tattici“, то сматрам за потребно да се у најкраћим цртама осврнем на начела формирања борбеног поретка у овим армијама, па тек онда да пређем на конкретно разматрање нападних колона код нас и њихово упоре-

ђење са „ешелонским борбеним поретком“. Узгред ћу се само са пар речи задржати на првој појави нападних колона.

Према Жоминију борбени поредак у нападним колонама уведен је после Француске револуције (1789), пошто је после увођења опште војне обавезе и стварања милионске армије постало немогуће маневровати на бојишту огромном војском у развијеном строју.¹⁾

Наполеон је долазећи на власт већ нашао овај инструмент, само га је, кроз низ својих сјајних победа, даље развио и усавршио, тако да је овај борбени поредак ускоро био усвојен у свим тадањим армијама.

Тадањи борбени поредак у нападним колонама имао је многобројне варијанте, од колона најмањих јединица па до дивизиске нападне колоне, при чему је поредак батаљонских колона (које су се нормално постројавале у две линије) био најчешћи и нудио најповољније услове. У батаљонским колонама чете су се постројавале развијене једна позади друге, док је растојање између колона износило ширину фронта појединих нападних колона. Међупросторе је попуњавао застор стрелаца — обично четврта чета, чиме се желело да се постигне јаче ватрено дејство, које је због дубоких колона било слабије него из развијеног строја.

Према томе, класичне нападне колоне, према начину постројавања јединица и дубини распореда, заиста су биле „колоне“ којима се нападало. Оне су, према Жоминију, дубином свог распореда и покретљивошћу дејствовале налетом и ударом, и то претпостављајући силу удара ватреном дејством.

Развитак технике, а нарочито нагло повећање ватрене моћи јединица увођењем модернијег стрелачког (поготову аутоматског) и артиљериског наоружања и повећањем броја артиљериских оруђа, није више дозвољавао напад у тако збијеним формацијама, какве су биле колоне. Под дејством ватре нападне колоне су биле принуђене да заузимају све растреситије облике, док се на крају није дошло до данашњих борбених поредака, који више немају скоро ничег заједничког са класичним колонама.

Ипак се у неким армијама још и данас задржао овај термин, као на пример, у италијанској, француској, немачкој, итд. а примењиван је и у бившој југословенској војсци. Но, при томе треба нагласити да се назив „нападне колоне“ у тим армијама задржао не као појам за неки специфичан облик борбеног поретка, већ као појам за напад у „нормалним“ условима. Ова ће се чињеница рељефно уочити кроз даље излагање о борбеним порецима у неким армијама.

Бивша југословенска војска. Према „Општој ратној служби“ (ОРС) борбени поредак се по дубини делио нормално на два борбена реда: I борбени ред и резерва (II борбени ред), при чему се код јачих здружених одреда и дивизије, а изузетно и код мањих одреда, I борбени ред у нападу увек састојао из *нападних колона*. Нападне колоне начелно се нису делиле на неке мање колоне, већ се њихова подела

¹⁾ Преглед ратне вештине, члан XXIV, стр. 151.

по ширини — фронту вршила по јединицама. Нападне колоне су могле да буду чисто пешадиске или здруженог састава.²⁾

Према томе, борбени поредак у нападним колонама у бившој југословенској војсци био је нормалан начин формирања борбеног поретка и није у себи садржавао никакву обавезу здруживања јединица разних родова војске, већ је само у извесним случајевима претпостављао ту могућност у односу на артиљерију. Најзад, борбени поредак у нападним колонама није искључивао ни могућност постројавања јединица по дубини у два ешелона (два борбена реда). За ово имамо најлепше примере из Првог светског рата код српске војске: 1914 године у бици на Дрини при нападу Дунавске дивизије I позива на Соколској Планини и 1918 године при пробоју Солунског фронта.

Француска. У француској као и у бившој југословенској војсци напад се у нормалним условима изводио у нападним колонама, само с том разликом што је командовање артиљеријом било потпуно централизовано и што се уопште није ни могла претпоставити могућност децентрализације и придавања артиљерије колонама. То је било у духу француске доктрине ватре и методичности напада, а према њиховој познатој поставци „напад је ватра која се креће“, по којој је напад пешадије морао бити подржан вишеструко надмоћном ватром артиљерије. Зато су Французи имали нападне колоне састављене искључиво од пешадије, те у њиховим правилима и наилазимо на изразе „пешадиске нападне колоне“. Иначе се њихов борбени поредак није разликовао од поретка у бившој југословенској војсци. Са оваквим су гледиштем Французи и ушли у Други светски рат.

После рата се у француској војној литератури почело писати о тактичким групама (groupement d'attaque) као здруженим елементима борбеног поретка дивизије, и нарочито прикладним за самостално дејство на одвојеним правцима. Стварање ових група у највећој мери је условљено осећањем потребе да се у извесним случајевима изврши децентрализација командовања. Пошто се ове групе у суштини много не разликују од италијанских тактичких група, о којима се последњих година у италијанској војној литератури врло много пише и о којима се има много више података, то ћу се радије мало више задржати на овим другим.

Италија. И у Италијанској армији питање здруживања јединица у тактичке саставе највише долази до изражаја у оквиру пешадиске дивизије, као основне здружене јединице, а кроз анализу

²⁾ Тач. 1038 ОРС: „Код дивизије и јачих здружених одреда састав колоне може бити или само из пешадије или из пешадије и артиљерије углавном, што првенствено зависи од тога како је решено питање командовања дивизијском артиљеријом. Ако је командовање артиљеријом сасређено у рукама команданта дивизије артиљерије, што ће бити случај када дивизија напада на мали део фронта непријатељског положаја, а земљиште је прегледно, онда је састав колоне поглавито из пешадије. Али ако је командовање дивизијском артиљеријом подељено — делимично или потпуно —, што ће бити случај кад дивизија напада на широки фронт непријатељског положаја или је земљиште планинског карактера, онда ће састав колоне бити поглавито из пешадије и артиљерије.“

овог проблема може се углавном сагледати и италијанска војна доктрина. Код њих,³⁾ пешадиска дивизија може да дејствује подељена на:

- *нападне колоне* (la colonna d'attacco) и *резерву*;
- *тактичке групације* (raggruppamento tattico) и *резерву*.

Нападне колоне се примењују као нормалан начин формирања борбеног поретка и као одраз централизованог командовања када дивизија напада на равничастом терену и на јаче утврђеног непријатеља, чији положај треба плански пробити повезаним напором свих дивизиских делова. Тада нападне колоне дејствују наслоњене једна на другу у једном општем правцу ради постизања јединственог дивизиског циља. По правилу, нападна колона нема своју ватрену групу ни резерву, већ се батаљони унутар колоне деле на ешелоне (нормално два, а некад и три ешелона). Ово стога што се ешелонирање снага на главном правцу не остварује у оквиру дивизије него у оквиру нападне колоне. Тако, например, при пробоју јако утврђеног непријатељског положаја неће бити реткост да се у главну колону одреде два пешадска пука ешелонирана по дубини. Тада ће колоном командовати командант пешадије у дивизији, који ће објединити рад оба пука (свих ешелона).

Тактичке групације примењују се на испресецаном и планинском земљишту и при широким фронтovima, а условљава их децентрализовано командовање, које се огледа у подели средстава подршке и њиховом придавању потчињеним јединицама и у већој самосталности и слободи дејства тактичке групације. Међутим, за разлику од нападах колоне, тактичке групације се могу применити како у нападу тако и у одбрани (ово ређе).

Према италијанским правилима постоје *тактичке групације* и *тактичке групе*. Под тактичком групацијом подразумева се скуп јединица груписаних за постизање одређеног тактичког циља, у којој је главни род војске који јој образује костур (пешадија, тенкови, итд.) јачине пука, док је код тактичке групе (gruppo tattico) јачине батаљона. За команданте тактичких групација или група, предвиђају се команданти пешадије (тенкова, итд.) већ према томе који род војске чини костур њиховог састава. Међутим, по том се питању у литератури развила врло жива полемика у којој су се искристалисала различита гледишта.⁴⁾ Већина писаца је мишљења да за команданте тактичких групација треба одређивати посебне команданте, оспособљене да руководе оваквим здруженим формацијама (малим дивизијама, како их неки називају), док се команданти пукова сматрају више за родовске официре.

Поред наведеног, поједини писци износе могућност формирања тактичких групација (група) у току напада, кад је напад већ отпочео са распоредом у нападним колонама, па је после пробоја непријатељске одбране настала потреба за већим осамостаљењем свих једи-

³⁾ Према распису италијанског Генералштаба, број 2.600.

⁴⁾ Потпуковник Giuseppe Ronga: „Il problema dell' articolazione della D.F. in raggruppamenti tattici“ (Проблем поделе П.Д. у тактичке групације), Rivista Militare, mart 1952.

ница или само једне. Притом се предвиђа и варијанта да се јединице у првом борбеном реду формирају у нападне колоне, а да се резерва (II борбени ред) организује као тактичка групација способна за самостално дејство по увођењу у борбу.

Из изложеног се види да Италијани придају велики значај тактичким групацијама. Ово је дошло свакако стога што крути централизам у командовању (примењиван у оквиру нападаних колона) треба заменити у одређеним ситуацијама извесном или потпуном децентрализацијом.

Међутим, основни разлог зашто се појмови и нападне колоне и тактичке групације појављују највише у степену између дивизије и батаљона, произлази из места и улоге који се у италијанској војсци (као и у неким другим армијама) придаје пешадиском пуку. Док се пешадиски батаљон сматра основном борбеном, а дивизија основном здруженом јединицом, на пешадиски пук се мање-више гледа као на једну административно-снабдевачку и матичну јединицу за попуњу, а мање као на тактичку јединицу.⁵⁾

САД. У правилима Армије САД посвећује се питању борбеног поретка релативно мало простора, ограничавајући се при томе мање-више само на организациске детаље тог проблема. Тако америчка ратна служба (глава I — организација) говорећи о организацији армије (оружаних снага) и њеном рашчлањивању на формацијске јединице, говори истовремено и о образовању привремених здружених састава, који се формирају ради извршења појединих задатака. Према њој постоје три врсте таквих састава, и то: одреди са одређеним задатком (Task forces), борбене команде (Combat command) и борбене групе (Combat team).

Одреди са одређеним задатком — Task forces⁶⁾ — су привремено здружене снаге од разних родова војске стављене под једну команду ради извршења једног одређеног самосталног задатка. Ово здруживање не претставља облик борбеног поретка него само формирање привремених састава прилагођених задатку који треба извршити, и то самостално без непосредне, а често и без посредне помоћи команде која их је упутила. У неку руку ова би се здруживања могла упоредити са одредом у бившој југословенској војсци. Величина ових одреда је различита, и у току прошлог рата кретала се од ојачаног батаљона до корпуса.

Борбене команде — Combat command — су унапред формиран штабови (без јединица, само са штабном четом) при командама оклопних дивизија, које у свом саставу имају самосталне батаљоне (дивизионе) главних родова војске, а који се према ситуацији стављају под команду ових штабова, образујући тако борбене групе. Овакав начин

⁵⁾ Наставак чланка под 4), Rivista Militare, април 1952.

⁶⁾ Користим ове називе у оригиналу, јер је врло тешко наћи адекватан израз у нашем језику.

формирања борбених група условљен је одговарајућом формацијом оклопне дивизије.

Борбене групе — *Combat team* — формирају се унутар пешадиске дивизије, како у нападу тако и у одбрани. Према РС САД, *Combat team* ће нормално бити састављен од једног пешадиског пука, једног дивизиона лаке пољске артиљерије, једне ПА батерије и једне инжењерске чете. Он може бити ојачан и другим јединицама и средствима. *Combat team*-ом командује командант пешадиског пука.

Као основни разлог за здруживање јединица у привремене саставе, Американци истичу задовољење принципа економије снаге и гпшкости употребе ових састава. Пошто они сматрају пешадиски пук као чисто родовску јединицу, то он сада (овако ојачан) претставља једну малу здружену јединицу, којом увек командује њен командант. Американци теже, ради бољег садејства, да се увек исте јединице придају истом пешадиском пуку, па чак и томе, да још у миру те јединице буду у истим гарнизонима, како би се штабови и официри јединица навикли једни на друге.

Међутим, без обзира на придавање јединица пешадиским пуковима, формирање оваквих борбених група не искључује појам централизованог и делимично и потпуно децентрализованог командовања, што се огледа у давању мање или веће слободе акције борбеним групама. У артиљерији се ови појмови испољавају у степену ангажовања ватрених могућности придатих артиљериских јединица од стране команданта пешадиске дивизије. Поред снага и средстава, придатих пешадиским пуковима, командант пешадиске дивизије, да би могао утицати на ток борбених дејстава, задржава у својим рукама један њихов део, првенствено тежу артиљерију, део инжењерије, тенковски батаљон и општу резерву (обично један пешадиски пук).

Овако ојачани пешадиски пукови већ у самом почетку имају све потребне елементе подршке, тако да у нападу у току борбе у дубини није потребно вршити никакво препотчињавање (иако се унутар борбених група врше потребна придавања снага). Оваква борбена група може врло брзо приступити извршењу разних самосталних задатака. Према изнетом се види да се *Combat team* образује увек и да као такав претставља нормалан начин формирања борбеног поретка пешадиске дивизије, те се стога скоро ниучему не разликује од нашег ојачаног пешадиског пука, и зато га и не треба мешати са италијанским тактичким групацијама.

СССР. За разлику од многих других армија борбени поредак у Совјетској армији постројава се по јединицама. При томе, ниже јединице у оквиру веће могу бити све распоређене у једној линији (стим да се само део једне од њих задржи у резерви) или могу бити постројене у два, па чак и у три ешелона.

У току Другог светског рата било је у нападима нарочито карактеристично постројавање борбеног поретка у неколико ешелона, и то чак и у оквиру више јединица. Међутим, пред крај Другог светског рата, вероватно под утиском великих губитака које су претрпеле совјетске јединице услед густог груписања на малом простору, њихова

нова Ратна служба⁷⁾ уводи измене у борбеним порецима јединица, наглашавајући да „ешелонирани распоред борбених поредака у здруженим јединицама мањим од армије (корпуса) не одговара захтевима савременог рата“. Зато „борбени поредак дивизије (пука) образују борбени пореци стрељачких пукова (батаљона) прве линије, артиљеријске групе, тенковска група (ако су тенкови придатни), општа и противтенковска резерва“; док се, „дубина распореда борбеног поретка остварује у оквиру армије (корпуса)“.

Организација командовања јединицама подршке може бити сасређена, делимично или потпуно подељена. У последњем случају се ове јединице придају и стављају под команду потчињеним командантима пешадиских јединица. Тако се долази до оформљења ојачаног пешадиског пука или батаљона, што је у суштини исто што и амерички Combat team.

Погрешно би било тврдити да је стварање овакве доктрине у погледу борбеног поретка условила само руска равница, која омогућава лако постројавање и коришћење борбеног поретка без неке нарочите потребе за цепањем формациског састава јединица и сл. Организацијом армије је, на пример, предвиђено да пешадиски пук по свом саставу буде нека мала здружена јединица, способна да руководи свима придатим јединицама. Зато он има у својем саставу јединице разних родова војске, а у штабу и команданте тих родова. Најзад, совјетска доктрина сматра команданте пешадиских јединица и општевојним командантима, који треба да буду оспособљени и за командовање свима јединицама других родова које су као ојачања придате њиховим јединицама. Зато и није потребно одређивање „посебних“ команданата за пешадиске јединице ојачане другим родовима војске.

*

Под утицајем совјетске војне доктрине, у нашој Армији су одмах после рата били прихваћени исти начин образовања борбеног поретка (по јединицама), принцип командовања (централизовано, делимично и потпуно децентрализовано) и општевојна улога пешадиских команданата. Кроз нашу послератну праксу овај тип борбеног поретка је у извесној мери прилагођен нашим конкретним приликама, тако да је постао много еластичнији и способнији за прилагођавање стварним ситуацијама. Зато је он доцније са успехом примењиван и на разноврсном земљишту. Његова се еластичност огледала и у томе што су, с обзиром на потребно груписање снага, одговарајуће јединице ојачаване или ослабљиване пешадијом и другим родовима војске. Ово се види, на пример из следећих стилизација заповести: 3 пп са 1/2 пп, 1 и 2/20 ап и 1/20 пионирског батаљона или 2 пп (— 1 пб) са 1/1/20 ап итд. Почетни борбени поредак за напад или одбрану најчешће се формира од формациских јединица, али у току динамике — услед прегруписавања јединица — долази до наведеног обједињавања снага под командом команданта најстарије пешадиске јединице.

⁷⁾ Издање 1945 г. — превод с руског, која је заменила стару из 1936 г.

Међутим, стварањем новог појма — нападне колоне — имали бисмо два борбена поретка, уместо једног јединственог који је досада постојао и који је једноставно називан само борбеним поретком. Тако је стварањем појма борбеног поретка у нападним колонама тај досадашњи борбени поредак назван *ешелонским борбеним поретком*.

Према пуковнику Симићу и потпуковнику Мусићу основне карактеристике борбеног поретка у нападним колонама биле би ове:

— обједињавање јединица које дејствују на једном нападном правцу у привремене тактичке саставе под јединственом командом;

— придавање већег дела техничких средстава нападним колонама као одраз децентрализације у командовању, и

— самосталност у дејству и слаба ватрена и тактичка веза између колона.

Размотрићу сваку од ових карактеристика понаособ и покушати да утврдим оправданост увођења овог новог облика борбеног поретка.

Обједињавање јединица које дејствују на једном нападном правцу условљено је, како се у поменутим чланцима тврди, „цијепањем“ јединица у првом борбеном реду због немогућности команданта јединице (чији већи део напада на једном правцу) да командује деловима своје јединице који дејствују на правцу суседне јединице. Свакако да је на свом месту поставка о обједињавању командовања над свима јединицама које дејствују на једном нападном правцу, али се поставља питање да ли је неопходно да се уводе нови појмови када већ постоје одређени принципи у погледу командовања у таквим ситуацијама.

Да видимо до каквог „цепања“ јединица може доћи у оквиру дивизије (бригаде), које би захтевало стварање нових привремених тактичких састава.

Оба писца се слажу да „пешадиска дивизија може формирати две до три нападне колоне чија је основа пук, а у извесним ситуацијама, на мање важном правцу, и пешадиски батаљон“, тј. у оба случаја је реч о формацијским јединицама.

Ако узмемо пук за основу нападне колоне у пд, онда би код тројне формације, при било каквом „цепању“ јединица, добили само јединицу ојачану или ослабљену за $1/3$ њеног састава; на пример, пешадиски пук ојачан или ослабљен за један батаљон. Уствари, добили смо оно исто што се доста често појављује и код „ешелонског борбеног поретка“. Према потпуковнику Мусићу и пук се у свом пуном формацијском саставу (ако дејствује на засебном правцу) може сматрати „нападном колоном“ (иако то писац сматра ређим случајем, јер се „код нападних колона формацијски састав јединица најчешће цијепа“).

Према досада изложеном, састав пешадиских јединица у нападним колонама у пд могао би бити: пешадиски пук, пук са једним батаљоном, пук без једног батаљона и пешадиски батаљон.

Од сва четири наведена примера само би у једном дејствовали на истом правцу пук и још један батаљон, тј. само би се у једном случају остварило „здруживање јединица које дејствују на истом

правцу“. Поставља се питање: да ли одузимање или придавање једног батаљона пешадиском пуку мења у толикој мери физиономију пука да је потребно за овакав састав стварати нов појам и нов назив, и за њега одређивати „посебног“ команданта, када ће то ионако у свима случајевима опет бити командант пука? По мом мишљењу, на ово треба одговорити негативно. У овом случају пук као формациска јединица претставља главну снагу, а његов штаб је способан да руководи и придатом јединицом.

Исту ствар имамо и код брдске бригаде, с том разликом, што, по мишљењу писаца, основу нападне колоне уместо пука чини батаљон, док чета ређе. Као и код дивизије, по мом мишљењу, ни код брдске бригаде нема разлога да се за ојачани или ослабљени батаљон ствара неки нов посебан појам.

Узмимо сада случај који наводи потпуковник Мусић, када „дивизија напада у две нападне колоне, али се у колони на правцу главног напада налазе два пешадиска пука, тј. двије формациски једнаке јединице“, „на помоћном правцу један пешадиски пук, а у дивизијској резерви само један батаљон“. У том конкретном примеру потпуковник Мусић, користећи се италијанским искуством, предлаже да се на правцу главног напада формира „нападна колона“ под командом начелника пешадије у дивизији. На тај би се начин по мом мишљењу створила у командовању још једна непотребна инстанца. Ова нова команда је тим непотребнија, што се, нормално, командант дивизије налази на правцу главног напада, па бисмо у конкретном случају имали, поред тешкоћа које би неминовно изазвало формирање нове команде колоне, и две (место једне) инстанце, које би се мешале у рад пукова. У овом примеру сматрам да је реалнији закључак пуковника Симића да у оваквом случају и није целисходно одређивати посебног команданта.

Пуковник Симић, узимајући за пример брдску бригаду која напада на два правца (на правцу главног напада два батаљона, на помоћном један и у бригадној резерви један батаљон који се креће позади главне колоне), сматра да би у оваквом случају било најбоље да „командант бригаде у исто време прими и улогу команданта главне колоне“. Сада се поставља питање: зашто називати бригаду без једног батаљона нападног колоном, и одредити њеног команданта да прими још једну улогу када то нема никакве сврхе, јер ће он, крећући се на правцу главног напада, командовати својим потчињеним јединицама (назвали ми то „колоном“ или било како друкчије) као командант бригаде, који је из свог састава издвојио један батаљон за задатак на одвојеном правцу? У конкретном случају командант бригаде ће употребљавати своју артиљериску групу, резерву и јединице у првом борбеном реду исто као и у нормалним условима. Ту нема говора о неком „обједињавању“, јер је то, уствари, бригада без једног батаљона, која дејствује на главном правцу, а самостални задатак батаљона на помоћном правцу и његова просторна одвојеност од главнине бригаде ни у чему не утичу на измену бригаде као формациске јединице.

Из досада изложеног се види да се постављени проблем „здруживања“, као основна карактеристика нападних колона, ни у чему не разликује од досадашњих схватања истог проблема код „нормалног“ формирања борбеног поретка (по јединицама).

Следећа карактеристика нападних колона огледала би се у придавању већег дела јединица подршке потчињеним јединицама које образују нападне колоне и у децентрализацији командовања овим средствима. Ова придата средства са пешадским јединицама „обједињују се под командом команданта нападне колоне“ и требало би, према првој карактеристици, да дају нападној колони карактер једног здруженог тактичког састава.

Међутим, и пре увођења појма „нападне колоне“ било је познато да командовање може бити сасређено, делимично и потпуно подељено, с тим што се ово последње примењује за исте оне случајеве које наводе поменути писци као карактеристичне за формирање нападних колона. Пошто се код децентрализације командовања средства подршке придају потчињеним јединицама и стављају под команду дотичне јединице, сматрам да увођење неког посебног „обједињавања под командом команданта нападне колоне“ уноси само забуну у већ постојећа схватања.

Затим, полазећи од претпоставке да се нападне колоне примењују на планинском, јако испресецаном, пошумљеном и мочварном земљишту и при нападу на широком фронту, када ће дивизија (бригада) најчешће имати минимална или неће имати никаква ојачања, може се закључити да ће тада количина придатих техничких средстава бити скоро иста као и при нападу у нормалним условима у односу на ојачања пукова (батаљона) у почетној фази, а свакако мања него после препотчињавања у току борбе у дубини. Зато се наведено придавање техничких средстава не може узети као разлог за формирање посебних здружених тактичких састава — нападних колона, и то тим пре што је пешадија на поменутим врстама земљишта приморана да због немогућности употребе у довољној мери разних техничких средстава највећи део задатака извршава самостално. При нападу на ширем фронту јединице ће, већ због саме те чињенице, најчешће имати мала или неће имати никаква ојачања. Према томе, ни размотрена „карактеристика“ нападних колона није нешто ново, што не би било могуће решити досадашњим начином формирања борбеног поретка.

Самостално дејство „нападних колона“ на одвојеним нападним правцима, с обзиром на карактеристике земљишта или просторну раздвојеност, поред децентрализације у погледу командовања средствима подршке, захтева и већу слободу у извршавању добивених задатака. Међутим, самостално извршење појединих задатака може се исто тако извршити и формациским јединицама, ако отпадну претходне две „карактеристике“ нападних колона. Можда би сам напад на одвојеним правцима могао претстављати једну специфичност за коју је потребно увођење посебног појма, али ипак, та специфичност

(сама за себе без других чинилаца) не даје таквом нападу толики значај који би оправдао одвајање тог напада од напада уопште.

Потпуковник Мусић наводи да је „ешелонски борбени поредак“ најприкладнији у условима централизованог командовања и напада на уском фронту. Овакво гледање на досадашњи борбени поредак, који се одражава у оба чланка, наводи ме на закључак да увођење новог облика борбеног поретка претставља само одузимање извесних ранијих особености једном и њихово придавање другом облику борбеног поретка. До појаве појма „нападних колона“ успешно су решавани разноврсни задаци (од сасрећеног до потпуно подељеног командовања) и при томе није било никаквих нејасних питања и проблема. Међутим, при појави другог облика, изгледа ми да му је требало дати одређеније карактеристике и одредити оквири употребе првом да би се на основу тога могле објаснити карактеристике другог. Тако је потпуковник Мусић дошао до поставке (а исто схватање заступа и пуковник Симић) да „код ешелонског борбеног поретка први ешелон дејствује као једна јединствена цјелина“, при чему јединице нападају у тесном додиру, наслоњене једна на другу, док „нападне колоне немају међусобног тијесног додира“. И док се раније борбени поредак одређене јединице састојао из борбених поредака потчињених јединица, из резерве, итд., при чему су готово све јединице могле своје борбене поретке да построје у два, па и у три ешелона, сада се појам о борбеном поретку у једном или више ешелона појављује у другом смислу. Наиме, сада под појмом „ешелонски“ не треба схватити ешелонирање снага по дубини, већ компактност првог борбеног реда који дејствује као једна тесно повезана целина — ешелон.

Из мишљења пуковника Симића да се нападне колоне могу применити и онда „када се решење постиже заузимањем кључних тачака које су толико међусобно удаљене да би њихово истовремено заузимање са уобичајеним борбеним поретком (у једном или два ешелона) *имало штетног утицаја како на тактичку густину, тако и на дубину борбеног поретка*“ (подвукао Ј. Л.), могло би се закључити да код „ешелонског борбеног поретка“ никад не може бити празног међупростора између јединица. Некритичким прихватањем овакве поставке могло би се схватити да „ешелонски“ борбени поредак претставља кордонски распоред снага у првој борбеној линији и да, што је најгоре, негира једно од основних начела ратне вештине — груписање снага на одлучујућем месту.

Најзад, када би наведене карактеристике „ешелонског борбеног поретка“ биле тачне, онда би он искључивао сваку могућност примене било ког облика маневра, изузев фронталног напада у циљу пробоја. Јер, упућивање снага у обухват или обилазак, уствари, претставља дејство на одвојеним нападним правцима (и то код обиласка потпуно одвојеним), што повлачи и потребно осамостаљење јединица. Једино код фронталног напада у циљу пробоја имамо напад јединица тесно наслоњених једне на другу уз строго централизовано командовање и употребу средстава подршке. Али, и тада то, углавном, важи само за прве две фазе напада. Обично после друге фазе (а некада већ и после

прве) долази до препотчињавања средстава подршке (у првом реду артиљерије) и њиховог придавања пешадиским пуковима и батаљонима. Од тог момента имамо ојачане пешадиске пукове и батаљоне (којима је један део тих средстава придат још у току формирања борбеног поретка), способне за самостално дејство, тј. добили смо баш оно што, према наведеним чланцима, условљава стварање нападних колона. Ојачања пешадиских пукова (батаљона) у оваквим условима била би много јача него на планинском и мочварном земљишту или при нападу на широком фронту, где би, наводно, поглавито и долазило до примене нападних колона. Зато би ови ојачани пешадиски пукови (батаљони) имали пре карактеристике, раније већ поменутих, „здружених тактичких састава“.

Ако примену досадашњег борбеног поретка сведемо само на извештај мали број случајева, а у свим осталим применимо нападне колоне, онда је, по мом мишљењу (због поједностављења ствари), боље за све случајеве маневра наћи могућност за примену нападних колона. Али, ако је са досадашњим борбеним поретком могуће нападати примењујући разне варијанте маневра (обухват, обилазак, итд.), тј. нападати по одвојеним правцима, при чему се пешадиске јединице (конкретно пешадиски пук и батаљон) ојачавају јединицама других родова војске, а, по мом мишљењу, то се може (јер смо тако и досада радили), чему онда уводити два појма и два облика борбеног поретка, када се све то може решити са једним једноставним борбеним поретком.

Примена „нападних колона“ најкарактеристичнија је за брдско-планинско земљиште, на коме у највећој мери долази до изражаја дејство на одвојеним нападним правцима и потреба за осамостаљењем јединица. Међутим, баш принцип осамостаљења јединица претставља један од основних чинилаца при изради формације јединица. Полазећи од поставке да капацитет планинских стаза у нормалним условима одговара пешадиском батаљону ојачаном једном брдском батеријом, већина је држава при формирању посебних планинских формација (на пример бригада) узела за њихову основу батаљоне. У неким армијама средства подршке формацијски су додељена батаљонима, као на пример у немачкој брдској дивизији из Другог светског рата, у којој су батаљони имали средства подршке формирана у 5 чети. Ово формацијско осамостаљење у још већој мери говори против увођења „нападних колона“ баш код брдско-планинских јединица, код којих би оне, наводно, у највећој мери и требало да се примене. Задржавање средстава подршке у рукама команданта здружене јединице код неких брдско-планинских формација и њихово придавање основним борбеним јединицама према захтевима ситуације, с обзиром на количину ових средстава, у вези са напред наведеним капацитетом планинских стаза, не би требало да буде разлог за стварање посебних тактичких састава.

Из свега досада изложеног могу се у најопштијим цртама, по мом мишљењу, извући ови закључци:

1. — „Нападна колона“, као нови и специфичан облик борбеног

поретка, не садржи у себи никакве нове принципе, који нису већ садржани у постојећем борбеном поретку у нашој Армији и који би условљавали увођење овог новог појма.

2. — Формирање појединих елемената борбеног поретка из привремених тактичких састава — нападних колона (не улазећи у њихову оправданост), не условљава стварање посебне врсте борбеног поретка. Борбени поредак може бити само један, с тим што се поједини његови елементи могу састојати из формацијских јединица и то привремених тактичких састава. Према томе, не би требало говорити о „ешелонском борбеном поретку“ или „борбеном поретку у нападним колонама“.

3. — Неправилно је упоређивање „нападне колоне“ са нападним колонама у бившој српској и југословенској војсци, с обзиром да су оне претстављале нормалан и једини начин формирања борбеног поретка. Зато је, у најмању руку, неадекватно да се одатле преноси назив „нападна колона“ на већ размотрене привремене тактичке саставе. Исто тако није целисходно да се овај назив узима за један специфичан облик борбеног поретка кад тај назив постоји и у низу других армија у којима означава баш супротан појам.

4. — Упоређивањем „нападне колоне“ са образовањем борбеног поретка из привремених тактичких састава — група у другим армијама (са америчким Combat team-ом и италијанским тактичким групацијама), без улажења у њихову суштину и разлоге који условљавају њихово образовање, долази се до погрешних закључака. Америчка „борбена група“ образује се увек и у свима ситуацијама (без претпоставке за дејство на самосталним правцима, примену централизованог или децентрализованог командовања, итд.) док код италијанске тактичке групације видимо сасвим супротну суштину. Италијанске тактичке групације могле би се упоредити са „нападним колонама“ када би у нашој Армији постојали они разлози који су условили стварање италијанских тактичких групација.

5. — Код планинских (брдских) формација је питање нападних колона утолико мање важно уколико су већ самом формацијом постављени основи за осамостаљење основних борбених јединица. Осим тога, код планинских формација (а посебно код брдске бригаде) релативно мали проценат других родова војске и технике не условљава потребу здруживања снага и средстава у посебне тактичке саставе.

6. — Са досадашњим борбеним поретком могу се у потпуности решити сви задаци, без обзира да ли се дејствује на уском фронту или на одвојеним правцима.

Задржавање у употреби досадашњег борбеног поретка (имајући у виду евентуалне организационе измене и допуне) у сваком случају је прикладније и боље нам одговара него стварање неколико врста борбених поредака и разних појмова за једну те исту јединицу, као например у италијанској војсци, у којој пешадијски пук носи своје име до употребе, затим са почетком напада постаје нападна колона, да би, најзад, у току борбе у дубини (када му се препотчини артиљерија која га је дотада подржавала) добио назив тактичка групација.